

Lovforslag nr. L 110. Fremsat den 17. november 1988 af justitsministeren (Ninn-Hansen)

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov

(Vold og børnepornografi)

§ 1

I borgerlig straffelov, jf. lovbekendtgørelse nr. 607 af 6. september 1986 som ændret senest ved lov nr. 385 af 10. juni 1987, foretages følgende ændringer:

1. I § 235 indsættes efter »bøde«:

», hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.«

2. §§ 244-246 affattes således:

»§ 244. Den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Det samme gælder den, som uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred.

§ 246. Har et legemsangreb, der er omfattet af § 245, været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger, at der foreligger særdeles skærpande omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 8 år.«

3. §§ 248-249 affattes således:

»§ 248. For legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, kan straffen under særlig formildende omstændigheder bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på legeme eller helbred, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpande omstændigheder med fængsel indtil 4 år.«

§ 2

1. I borgerlig straffelov nr. 126 af 26. april 1930 som kundgjort den 24. maj 1930 på Færøerne ophæves § 205.

2. I lov nr. 248 af 9. juni 1967 om ændringer i borgerlig straffelov affattes § 3 således:

»§ 3. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.«

3. I lov nr. 550 af 22. december 1971 om ændring af borgerlig straffelov affattes § 3 således:

»§ 3. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.«

§ 3

Loven træder i kraft den 1. juli 1989.

§ 4

Lovens § 1 gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget indeholder dels et forslag om en skærpelse af strafferammen i strfl. § 235 om salg m.v. af børnepornografi, dels et forslag til en revision af straffelovens voldsbestemmelser. Endvidere indeholder lovforslaget hjemmel til en teknisk ajourføring af nogle straffebestemmelser på Færøerne efter anmodning derom fra det færøske hjemmestyre.

Forslaget vedrørende en skærpelse af strafferammen i § 235 om handel med pornografiske billeder af børn har til formål at åbne mulighed for idømmelse af frihedsstraf i sådanne sager. Med forslaget sker der ingen ændring i afgrænsningen af de handlinger, der efter bestemmelsen er strafbare.

Forslaget om revision af straffelovens voldsbestemmelser har til formål at tilvejebringe en ny og mere enkel udformning af voldsbestemmelserne, bl.a. således at de bliver lettere at arbejde med. Til forslaget er knyttet nogle bemærkninger om strafudmålingen i voldssager, herunder om behovet for en større nuancering, således at der sker en vis skærpelse af straffene i de grovere tilfælde inden for normalområdet.

Den del af lovforslaget, der vedrører bestemmelserne om vold, bygger på Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse. I betænkningens første del har Straffelovrådet foretaget en systematisk gennemgang af alle strafferammer i straffeloven og bl.a. stillet forslag om nedsettelse af strafmaksimum i en lang række bestemmelser med det formål at tilpasse rammerne til det faktiske udmålingsniveau, der i dag anvendes ved domstolene. Endvidere har Straffelovrådet foreslået hæftestrafpen afskaffet, således at fængsel herefter bliver den eneste form for frihedsstraf. Betænkningen indeholder også enkelte forslag om en ændret afgrænsning af det strafbare område, herunder om ophævelse af en række bestemmelser. I betænkningens anden del er spørgsmålet om prøveløsladelse behandlet. Justitsministeriet vil på et senere tidspunkt tage betænkningens andre spørgsmål op til overvejelse, bl.a. på baggrund af de indkomne høringsvar.

Justitsministeren fremsatte den 18. december 1987 et forslag til ændring af straffelovens bestemmelser om prøveløsladelse og vold m.v. (L 134). Lovforslaget bortfaldt imidlertid i forbindelse med nyvalg til Folketinget i maj 1988. I behandlingen af lovforslaget den 22. januar 1988 er optrykt i Folketingstidende 1987-88 (1. samling), Folketingets forhandlinger sp. 5451-5483.

Det foreliggende lovforslag er en uændret genfremsættelse for så vidt angår revisionen af straffelovens voldsbestemmelser, der vandt bred tilslutning i Folketinget ved 1. behandlingen den 22. januar 1988 af det tidligere lovforslag. Endvidere genfremsættes de ændringer, der skal muliggøre en teknisk ajourføring af nogle straffebestemmelser på Færøerne, i uændret form.

Som noget nyt i forhold til det tidligere forslag foreslås det, at strafferammen på bøde i straffelovens § 235 om salg m.v. af pornografiske billeder af børn udvides til også at omfatte hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Samtidig er det tidligere forslag om en ændring af straffelovens bestemmelser om prøveløsladelse udgået.

2. Børnepornografi

Ved billedpornografiens frigivelse i 1969 (lov nr. 224 af 4. juni 1969) blev salg af pornografi, herunder også pornografiske billeder af børn, til voksne afkriminaliseret. Denne retstilstand blev ændret i 1980, hvor der ved lov nr. 252 af 16. juni 1980 i straffelovens § 235 blev indsat en bestemmelse, hvorefter den, som erhvervsmæssigt sælger eller på anden måde udbreder eller med forsæt hertil fremstiller eller skaffer sig utugtige fotografier, film eller lignende af børn, straffes med bøde (Folketingstidende 1979-80 (2. samling), sp. 4550-4572, sp. 10432-10445, sp. 10621 f, tillæg A sp. 1761-1808, tillæg B sp. 833 og tillæg C sp. 521).

Lov nr. 252 af 16. juni 1980 bygger på en udtalelse af 10. oktober 1979 fra Straffelovrådet, hvor et flertal var gået ind for, at strafferammen alene burde omfatte bøde, hvilket et flertal i Folketinget tilsluttede sig.

Et mindretal i Straffelovrådet fandt, at strafferammen burde gå op til fængsel indtil 6 måneder, et standpunkt der fik tilslutning af et mindretal i Folketinget. Straffelovrådets udtalelse er optrykt som bilag til lovforslaget i Folketingstidende 1979-80, tillæg A sp. 1767-1788.

Siden forbuddet mod handel med børnepornografi blev optaget i straffelovens § 235 i 1980, har der kun været et begrænset antal sager om overtrædelse af forbuddet. Uanset om der aktuelt kan påvises noget praktisk behov for en strafferammeskærpelse, kan man generelt rejse det spørgsmål, om en strafferamme med bøde for denne type kriminalitet fortsat kan anses for passende og tidssvarende, også med henblik på de groveste former, som denne forbrydelse kan fremtræde i.

Efter regeringens opfattelse er handel med børnepornografi en forbrydelse, der må ses på med større alvor, end den nugældende strafferamme med bøde er udtryk for. Kriminaliseringen af omsætningen af børnepornografi har til formål at beskytte børn mod det seksuelle misbrug, der finder sted i forbindelse med selve optagelsen af den slags billeder. Forbrydelsen består i sin typiske form i at drage økonomisk fordel af den grove udnyttelse og det seksuelle misbrug af børn, der er sket i forbindelse med selve optagelsen. Hvis der ikke var nogen distributører og forhandlere, som producenterne af børnepornografi kunne afsætte materialet til, ville incitamentet til overhovedet at producere noget sådant svinde væsentligt. Den, der forhandler børnepornografi uden (beviseligt) at have pådraget sig et strafferetligt medansvar for selve optagelsen, kan således siges at være den økonomiske anledning til den primære krænkelse af de børn, der optræder som modeller under sådanne optagelser.

Der kan tænkes tilfælde, hvor handel med pornografisk billedmateriale af børn har et sådant omfang, eller hvor samme person på trods af tidligere domfældelser fortsætter med at forhandle børnepornografi, at bødestraf og eventuel konfiskation af udbytte og billedmateriale ikke kan anses for en tilstrækkelig reaktion i forhold til kriminalitetens grovhed.

På den baggrund stilles der forslag om, at strafferammen i § 235 udvides, således at der ud over bøde bliver mulighed for at idømme straf af hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. En sådan strafferamme vil på bedre måde markere samfundets afstandtagen fra denne forbrydelsestype og samtidig gøre det strafferetlige værn mod seksuel udnyttelse af børn i erhvervsmæssigt øjemed mere effektivt. Herudover vil den foreslåede ændring af strafferammen i § 235 bringe retstilstanden i Danmark bedre på linie med retstilstanden i Sverige og Norge, hvor strafferam-

men for børnepornografi går op til fængsel i henholdsvis 6 måneder og 2 år.

Det bemærkes, at der ved denne strafferammeændring ikke sker nogen ændring i afgrænsningen af de gerningstyper (erhvervsmæssigt salg, udbredelse, herunder udlejning, samt fremstilling og forskaffelse med henblik på salg eller udbredelse), der er kriminaliseret i § 235. Der henvises herved til Folketingstidende 1979/80 (2. samling), tillæg A sp. 1761-1808. I spalte 1763 f er der også gjort rede for forholdet mellem § 235 og de grovere sædelighedsforbrydelser, herunder § 222 og §§ 224-225, jf. § 222.

3. Vold

3.1. Baggrunden for forslaget.

Spørgsmålet om voldskriminaliteten og bekæmpelsen heraf har i de senere år indtaget en fremtrædende plads i den kriminalpolitiske debat i Folketinget. Spørgsmålet om volden i samfundet har således bl.a. været drøftet ved en forespørgselsdebat den 16. januar 1986 (Folketingstidende 1985/86, sp. 5078 ff) og en forespørgselsdebat den 12. november 1987 (Folketingstidende 1987/88 (1. samling) sp. 1750 ff).

Voldskriminaliteten har gennem årene været stigende og har nået et meget højt niveau. Der henvises til tabel 1 og 2 i lovforslagets bilag I. Af tabel 1 fremgår bl.a., at antallet af anmeldte voldsforbrydelser er fordoblet i perioden 1976-86 (fra 3.391 i 1976 til 6.708 i 1986), og viser en konstant stigning bortset fra 1982. Tabel 2 viser ganske vist, at der er sket et væsentligt fald i anmeldte tilfælde af simpel vold og vold med uagtsom skade til følge. Samtidig er der imidlertid i perioden 1982-86 sket en kraftig stigning på ca. 30 pct. i anmeldelser for vold mod sagesløs (fra 3.686 i 1982 til 4.793 i 1986).

Der er i de senere år iværksat forskellige foranstaltninger til styrkelse af straffesystemets funktion i voldssager. Der er således blevet gennemført ændringer i retsplejeloven og i forbindelse hermed foretaget en række omlægninger af politiets og anklagemyndighedens sagsbehandling, som tager sigte på en mere effektiv behandling af bl.a. voldssager. Der er taget skridt til at sikre, at behandlingen af voldssager fremskyndes mest muligt, og at personer, der er idømt frihedsstraf for vold, hurtigst muligt indkaldes til afsoning af den idømte straf. Endvidere er der ved lov nr. 386 af 10. juni 1987 sket en udvidelse af adgangen til at varetægtsfængsle i visse grove voldssager, og ved lov nr. 861 af 23. december 1987 er der gennemført en ændring af våbenloven, der har til formål at begrænse udbredelsen og anvendelsen af bl.a. knive.

I forbindelse med overvejelserne om en yderligere effektivisering er der rejst spørgsmål om, hvorvidt straffelovens voldsbestemmelser i §§ 244-246 er unø-

digt komplicerede i deres opbygning bl.a. med den virkning, at de ikke blot er vanskelige at forstå for menigmand, men også komplicerede at arbejde med, både for domstolene og for politiet og anklagemyndigheden. Den komplicerede opbygning af § 244 bevirker således, at der skal arbejdes med en halv snes forskellige ansvarskategorier, før domstolene kender den eller de strafferammer, som kommer i betragtning. Hertil kommer de typer af forsætlig legemsbeskadigelse, der henhører under §§ 245 og 246.

Det er endvidere blevet anført, at et mere forenklet regelgrundlag i mange tilfælde ville muliggøre en hurtigere sagsbehandling. Denne sammenhæng er bl.a. kommet til udtryk i folketingsbeslutningen af 25. maj 1984 om en øget indsats mod volden (Folketingstidende 1983/84, sp. 806, 1683, 7085, tillæg A sp. 1477, B sp. 1141 og C sp. 583), hvor det i pkt. 5 i afsnittet om hurtigere sagsbehandling hedder: »Den i forhold til andre lande særdeles komplicerede lovgivning vedrørende vold (straffelovens §§ 244-246) drøftes i Straffelovrådet med henblik på en forenkling.«

Det er også et spørgsmål, hvorvidt de straffe, der udmåles i voldssager, kan anses for passende ikke kun ud fra almen- og specialpræventive synspunkter, men også ud fra en proportionalitetsvurdering af forholdet mellem forbrydelsens grovhed og den forskyldte straf.

Bl.a. på baggrund af disse betragtninger har Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse i kap. 6, hvor spørgsmålet om voldsforbrydelser behandles, ikke begrænset sig til at foretage en gennemgang af strafferammerne for vold, men har udarbejdet et forslag til en ny og mere forenklet udformning af voldsbestemmelserne, jf. nedenfor under pkt. 3.3., ligesom Straffelovrådet har foretaget en nærmere vurdering af det nugældende udmålingsniveau i voldssager, jf. nedenfor under pkt. 3.4.

3.2. Nugældende retstilstand.

De nugældende bestemmelser om vold findes i straffelovens §§ 244-246.

Der findes imidlertid også andre bestemmelser, der vedrører vold eller hvor vold kan indgå som en del af gerningsindholdet. Som eksempler fra straffeloven kan nævnes § 119 (vold mod offentlig myndighed), § 134 a (opløb), § 216 (voldtægt), § 260 (ulovlig tvang), § 183 a (flykapring) og § 288 (roveri). En del sager om slagsmål og vold af mindre alvorlig karakter afgøres efter politivedtægternes § 3.

Med hensyn til indholdet af straffelovens §§ 244-246 kan anføres følgende:

Det afgørende for, om en voldshandling skal henføres til § 244, § 245 eller til § 246, er, hvad gerningsmanden ved voldsudøvelsen har forsæt til. § 244 anvendes, når gerningsmanden ved voldsudøvelsen ikke har haft forsæt til at forvolde legemsskade.

Hvis gerningsmanden har haft forsæt til at påføre offeret skade på legeme eller helbred, henhører forholdet under § 245 eller § 246 afhængigt af, hvor alvorlig en skade der har været forsæt til at forvolde. Er der forsæt til, at offeret skal dø, henhører forholdet under § 237 om manddrab.

Inden for § 244 er grunddeliktet vold (legemskrænkelse) beskrevet i stk. 1. Straffen for overtrædelse af stk. 1 er bøde eller hæfte. Ifølge § 244, stk. 5, er forfølgning af sager, hvor der alene er spørgsmål om overtrædelse af § 244, stk. 1, som hovedregel undergivet privat påtale.

I § 244, stk. 2, 3 og 4, er opregnet en række forhold, der kan bevirke en skærpelse af straffen. Efter stk. 2 kan straffen stige til fængsel i 2 år, hvis offeret er en gravid kvinde, eller hvis den udøvede vold kan betegnes som særlig farlig, rå eller brutal. Hvis der foreligger uagtsom legemsskade som følge af den forsætlige legemskrænkelse, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder bøde, jf. stk. 3. Har voldsudøvelsen karakter af mishandling, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år. Er skaden så alvorlig, at offeret dør eller påføres grov legemsbeskadigelse, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Efter § 244, stk. 4, medfører det en skærpet bedømmelse, hvis der er tale om overfald, det vil sige vold udøvet mod en sagesløs person. I disse tilfælde er straffen fængsel indtil 2 år. I visse mildere tilfælde er der dog også mulighed for at anvende bøde eller hæfte, medens straffen i grovere tilfælde kan stige til fængsel i 6 år.

Ved forsætlig legemsbeskadigelse efter § 245 er straffen hæfte eller fængsel indtil 3 år, under særlig formildende omstændigheder bøde. Efter § 245, stk. 2, er straffen fængsel indtil 8 år, hvis legemsbeskadigelsen er begået under de i § 244, stk. 2 og 4, angivne omstændigheder. Det samme gælder, hvis legemsbeskadigelsen har været forbundet med mishandling eller haft døden eller grov legemsbeskadigelse som uagtsom følge.

Straffen for forsætlig grov legemsbeskadigelse efter § 246 er fængsel fra 1 til 12 år.

Som tidligere nævnt bevirker den komplicerede opbygning af § 244, at der skal arbejdes med en halv snes forskellige ansvarskategorier, før domstolene kender den eller de strafferammer, som kommer i betragtning, hvortil kommer de typer af forsætlig legemsbeskadigelse, der henhører under §§ 245 og 246.

3.3. Forslag til en ny udformning af voldsbestemmelserne.

I betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse anfører Straffelovrådet, at det efter Rådets opfattelse vil være hensigtsmæssigt at søge det ovenfor beskrevne system i §§ 244-246 forenklet. Som fordele ved en sådan forenkling har Rådet peget på, at reglerne herved bliver lettere at forstå, og at forenklingen vil kunne bidrage til en hurtigere behandling af voldssager.

Straffelovrådet anbefaler, at forenklingen af voldsbestemmelserne gennemføres på den måde, at man i loven giver afkald på en detaljeret opregning af de omstændigheder, der kan kendetegne en voldsforbrydelse som mere eller mindre grov, og i stedet nøjes med at opstille nogle få kategorier af voldsforbrydelser inddelt efter graden af grovhed.

Straffelovrådet fremhæver i den forbindelse det principielle synspunkt, at lovens beskrivelse af strafbar vold bør lægge mest mulig vægt på selve voldens beskaffenhed, og at strafferammerne for vold af forskellige grovhedsgrader derfor bør fastsættes på en sådan måde, at der inden for hver kategori er plads til de strafskærpelser, som kvalificerende omstændigheder ved volden, herunder uagtsomme skadevirkninger og offerets sagesløshed, kan begrunde i det enkelte tilfælde.

Om det nærmere indhold af Straffelovrådets forslag til ny affattelse af §§ 244-246 og Rådets bemærkninger hertil henvises til betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse side 150-155.

Specielt med hensyn til spørgsmålet om det nærmere valg af strafferammer og om strafudmåling henvises til pkt. 3.4. nedenfor.

Justitsministeriet er enig i, at der er behov for en forenkling af straffelovens voldsbestemmelser, og kan tiltræde, at forenklingen sker på den måde, som Straffelovrådet har foreslået. Det foreliggende lovforslag er udformet i overensstemmelse hermed.

Forslaget til ny affattelse af § 244, der i sin beskrivelse af gerningsindholdet svarer til den nugældende bestemmelse i § 244, stk. 1, indebærer ingen ændringer i afgrænsningen af, hvad der er strafbar vold. Derimod indebærer forslaget bl.a., at de kvalificerende omstændigheder, der består i uagtsomme følger og sagesløshed hos voldsofferet, udgår af loven som legale skærpelseskriterier. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at sådanne omstændigheder ikke længere skal tillægges betydning ved bedømmelsen af voldssager. Det betyder blot, at det overlades til domstolene at afgøre, hvilken vægt der skal tillægges sådanne forhold ved udmåling af straf inden for normalrammen på 1 år og 6 måneder.

Selv om uagtsomme skader af forsætlig vold udgår som legal skærpelsesgrund, er det ikke tanken, at der i stedet skal straffes i sammenstød med § 241 eller § 249 i de tilfælde, hvor ordinær vold har haft de uagtsomme følger, der er omfattet af de nævnte bestemmelser.

For så vidt en uagtsom legemsskade er udslag af, at volden har haft en særlig rå, brutal eller farlig karakter, hvilket i almindelighed vil være tilfældet ved mere alvorlige skader, henhører forholdet under § 245, stk. 1, og er dermed undergivet en strafferamme på fængsel i 4 år. I meget grove tilfælde vil § 246 med en strafferamme på fængsel indtil 8 år kunne anvendes.

Specielt med hensyn til spørgsmålet om sagesløshed bemærkes, at det i praksis ikke sjældent volder vanskeligheder at foretage den afgrænsning af, om voldsofre kan anses for sagesløse, som den nugældende udformning af voldsbestemmelserne nødvendiggør. Der forekommer en del tilfælde, hvor det på den ene side er klart, at voldsofferet ved sine udtalelser eller sin adfærd i nogen grad har givet anledning til voldsudøvelsen, men hvor det på den anden side findes betænkeligt at statuere, at han eller hun ikke har været sagesløs. Efter forslaget vil det ikke længere være nødvendigt at inddele voldsofre i sagesløse og ikke-sagesløse. Det vil bero på rettens nærmere vurdering, hvilken vægt der skal lægges på de foreliggende oplysninger om voldsofferets forudgående adfærd og på forholdet mellem gerningsmand og offer sammenholdt med voldens beskaffenhed og andre faktorer, der har betydning for strafudmålingen.

Den nugældende regel i § 244, stk. 5, om privat påtale i sager efter § 244, stk. 1, udgår, således at al vold efter forslaget principielt bliver undergivet offentlig påtale.

I tilfælde, hvor handlingen har medført en så ringe krænkelse, at den efter de hidtidige regler alene ville være omfattet af straffelovens § 244, stk. 1, vil politiet i almindelighed først have retlig anledning til at iværksætte en efterforskning, når der foreligger en egentlig anmeldelse fra den, der mener sig forurettet.

Den foreslåede bestemmelse i § 245, stk. 1, om kvalificeret vold har en strafferamme på fængsel indtil 4 år og omfatter de forhold, der i dag er beskrevet i § 244, stk. 2, om særlig farlig, rå eller brutal vold, § 244, stk. 3, 2. pkt., om mishandling og § 244, stk. 4, sidste punktum, jf. stk. 2 og 3. Uagtsomme følger af ordinær vold er ikke medtaget blandt de kvalificerende omstændigheder. Ordinær vold henhører under § 244, og uagtsomme skader heraf kan i almindelighed ikke bringe forholdet ind under § 245, stk. 1. Er der tale om alvorlige skader, kan der imidlertid være holdpunkter for at bedømme den udøvede vold som særlig farlig og dermed omfattet af § 245, stk. 1.

§ 245, stk. 2, omfatter forsætlig legemsbeskadigelse. Det markeres herved, at forsæt til legemsbeskadigelse gør en voldshandling særlig grov. I almindelighed vil stk. 2 ikke have nogen selvstændig betydning ved siden af stk. 1, idet vold udøvet med forsæt til skade som regel vil være af særlig rå, brutal eller farlig karakter. Der kan dog tænkes situationer, hvor dette ikke vil være tilfældet, og her vil bestemmelsen i § 245, stk. 2, være nødvendig for at markere, at forsæt til skade i sig selv kendetegner en voldshandling som særlig grov og derfor er undergivet en strengere strafferamme end normalrammen på 1 år og 6 måneder i § 244.

Den nugældende, meget restriktivt affattede bestemmelse i § 246 om forsætlig grov legemsbeskadigelse anvendes meget sjældent. Der foreslås en ændret formulering af § 246, hvilket bl.a. vil indebære, at den ud over de meget få tilfælde, der i dag henføres til § 246, vil komme til at omfatte de groveste af de voldstilfælde, der i dag henhører under § 244, stk. 4, jf. stk. 2 og 3, samt en del af de tilfælde, der er omfattet af den nugældende bestemmelse i § 245, stk. 2. Således tænkes § 246 bl.a. anvendt i sager om grov vold, hvor offeret er afgået ved døden, men hvor der ikke kan bevises forsæt til drab efter § 237.

3.4. Strafferammer og strafudmåling.

3.4.1. Straffelovrådet har i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse s. 145-146 udarbejdet en oversigt over strafudmålingen i voldssager til brug for sine overvejelser om, hvilke strafferammer der skal fastsættes i de nye voldsbestemmelser. Straffelovrådet har i den forbindelse taget det udgangspunkt, at strafferammerne stort set bør tillade samme strafniveau for de forskellige gerningstyper, som er anvendt i hidtidig praksis.

Straffelovrådet har på den baggrund foreslået, at normalrammen i § 244 fastsættes til bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder (et mindretal har foreslået et strafmaksimum på 1 år). Strafferammerne i § 245 og § 246 er foreslået fastsat til fængsel i henholdsvis 4 år og 8 år.

Justitsministeriet har ved udarbejdelsen af forslaget fulgt Straffelovrådets indstilling.

De valgte strafferammer indebærer, at der for visse voldstypers vedkommende bliver tale om et mindre strafmaksimum end det, der gælder i dag. Dette vil bl.a. være tilfældet i sager om ordinær vold mod sagsløs med mindre skader til følge, der i dag er omfattet af § 244, stk. 4, jf. stk. 3, og som efter forslaget vil henhøre under § 244. Omvendt vil bl.a. forhold, der i dag er undergivet et strafmaksimum i § 244, stk. 2, på fængsel i 2 år, efter forslaget være omfattet af § 245, stk. 1, med et strafmaksimum på fængsel indtil 4 år.

Justitsministeriet lægger i den forbindelse afgørende vægt på at fremhæve, at strafmaksima i §§ 244-246 i overensstemmelse med Straffelovrådets indstilling er fastsat ud fra overvejelser om – bl.a. støttet på oplysninger om gældende udmålingspraksis – hvilken straf der bør kunne være plads til at udmåle for den enkelte gerningstype i sin grovest tænkelige form. Der er derimod ikke i kraft af selve de fastsatte strafmaksima tilsigtet nogen generel påvirkning af det faktiske udmålingsniveau i voldssager. Det foreslåede normalmaksimum i § 244 skal således ikke opfattes som et signal til en lavere strafudmåling, men er udtryk for en tilpasning af lovens hovedregel til det faktiske behov for udmåling i det store flertal af almindelige voldssager. Det behov, der kan være for at justere den nugældende udmålingspraksis i visse typer af voldssager, er omtalt nedenfor.

3.4.2. Som nævnt ovenfor under pkt. 3.1. har Straffelovrådet i betænkning nr. 1099/1987 ikke begrænset sig til at foreslå en ny og forenklet affattelse af straffelovens voldsbestemmelser. Rådet er også gået ind i en nærmere vurdering af de straffe, der faktisk udmåles i voldssager. Til brug for denne vurdering har Straffelovrådet bl.a. udarbejdet en oversigt over inddeling af voldshandlinger i forskellige typer, som f.eks. gadevold, restaurationsvold, selskabsvold, familievold osv. Endvidere er der i betænkningen foretaget en gennemgang af udmålingspraksis i voldssager. Af betænkningens tabel 17 (side 120), hvor udmålingspraksis ved berigelsesforbrydelser og voldsforbrydelser sammenlignes, fremgår, at der i ca. 60 pct. af samtlige voldssager i 1984 blev idømt ubetinget frihedsstraf. Betinget dom og tiltalefrafald anvendtes i ca. 25 pct. af sagerne, medens bødestraf blev idømt i ca. 14 pct. af sagerne.

Ser man alene på længden af de udmålte frihedsstraffe, viser Rådets gennemgang af udmålingspraksis for perioden 1979-1984 (betænkningen s. 145-146), at ca. 80-85 pct. af alle udmålte fængsels- og hæftestrafte for vold ikke overstiger 3 måneder, og i langt de fleste domme overstiger de fastsatte straffe ikke 60 dage.

Straffelovrådet har på den baggrund overvejet, om strafudmålingen i voldssager kan anses for passende. Straffelovrådet har sammenfattende udtalt, at man hverken kan anbefale en almindelig strafskærpelse eller betydelige reduktioner i sanktionsniveauet i voldssager. Derimod har Rådet peget på behovet for en større nuancering af strafudmålingen, bl.a. således at der på den ene side indtræder skærpelser med hensyn til nogle af de groveste tilfælde inden for normalområdet, navnlig hvor det drejer sig om tilfældig vold af grov karakter, samtidig med at bødestraf og betin-

get dom anvendes i lidt videre omfang i mindre alvorlige sager.

Justitsministeriet deler Straffelovrådets opfattelse, hvorefter der er behov for en større differentiering af strafudmålingen i voldssager indenfor normalområdet. Det er ikke tilfredsstillende, at der i dag almindeligvis kun er en straffængde på omkring én måned, der skiller de grove fra de mindre grove tilfælde indenfor normalområdet. En større nuancering bør efter Justitsministeriets opfattelse ske ved, at straffene i de grovere tilfælde skærpes. Herved vil der blive skabt et mere proportionalt forhold i strafudmålingen mellem forskellige typer af voldsforbrydelser indbyrdes. Som grovere tilfælde indenfor normalområdet tænkes f.eks. på tilfælde, hvor gerningsmanden overfalder helt sagesløse personer med knyttnæveslag og/eller spark eventuelt med skade til følge. Er der ved voldsudøvelsen anvendt våben, herunder kniv, falder forholdet udenfor normalområdet og vil være undergivet en væsentlig strengere bedømmelse.

Det fremgår af de ovenfor angivne oplysninger om udmålingspraksis i voldssager, at der i et vist omfang i dag anvendes bøde og betinget dom. Justitsministeriet har ikke grundlag for generelt at vurdere, om det i mindre alvorlige sager om vold vil være forsvarligt at anvende bøde og betinget dom i videre omfang, end det allerede finder sted i dag.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslaget om revision af straffelovens voldsbestemmelser tilsigter som anført bl.a. en større differentiering af strafudmålingen i visse voldssager. Forslaget forudsætter således en skærpelse af straffen i grovere sager.

Uanset at de økonomiske konsekvenser af ændrede voldsbestemmelser således vil afhænge af domstolens udmålingspraksis, vil de foreslåede regler efter Justitsministeriets vurdering kun medføre en meget begrænset stigning i den samlede mængde frihedsstraffe, der skal afsones.

Her over for står, at den forenkede udformning af voldsbestemmelserne vil gøre dem lettere at arbejde med og medføre en hurtigere sagsbehandling.

Lovforslaget skønnes ikke i øvrigt at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning.

5. Hørte myndigheder m.v.

Der er indhentet udtalelse over Straffelovrådets betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse fra præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense og Ålborg, fra Den danske Dommerfor-

ening, rigsadvokaten, rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Foreningen af politimestre i Danmark, Dommerfuldmægtigforeningen, Politifuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Forsvarsministeriet, Dansk Kriminalpolitiforening, Dansk Politiforbund, Dansk Fængselsforbund, HK-landsklubben for Kriminalforsorgen, Foreningen af Fængselsinspektører m.fl. samt fra Kriminalforsorgsforeningen.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Der henvises til de almindelige bemærkninger under punkt 2.

Frihedsstraf tænkes navnlig anvendt i tilfælde, hvor der foreligger handel (salg, udlejning, besiddelse med henblik på salg og udlejning, o.l.) med børnepornografisk materiale i et ikke ubetydeligt omfang.

Frihedsstraf kan også komme på tale ved gentagne overtrædelser af forbudet, selv om den seneste overtrædelse ikke i sig selv er særlig omfattende.

Til nr. 2

Om forholdet mellem de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 244–246 og de foreslåede bestemmelser henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.3.

I § 244 er hovedbestemmelsen om strafbar vold beskrevet. Beskrivelsen, der svarer til den hidtil anvendte, indebærer ingen ændringer i den nedre afgrænsning af, hvilke fysiske krænkelse der udgør strafbar vold. Straffen for overtrædelser af § 244 er bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Der henvises herved til de almindelige bemærkninger pkt. 3.4.1.

§ 244 omfatter alle tilfælde af forsætlig vold, hvor den udøvede vold efter sin beskaffenhed ikke kan betegnes som særlig rå, brutal eller farlig eller som mishandling, jf. § 245, stk. 1. Har gerningsmanden ved voldsudøvelsen haft forsæt til at påføre offeret skade på legeme eller helbred, henhører forholdet under § 245, stk. 2.

§ 244 må forventes at finde anvendelse på langt de fleste voldshandlinger, der kommer til pådømmelse. Som eksempler kan nævnes slag, herunder lussinger og knyttnæveslag, kast med genstande, der rammer en anden, benspænd, førergreb, bid og lignende. Om forholdet mellem § 244 og § 245, stk. 1, henvises til bemærkningerne til § 245, stk. 1.

Tilføjelsen »eller på anden måde angriber en andens legeme« vil ligesom i dag omfatte nogle legemsangreb, der består i fremkaldelse af bevidstløshed, ildebefindende og lignende, og som ligger på kanten af

eller uden for den sprogligt naturlige forståelse af udtrykket »øver vold«.

For så vidt angår spørgsmålet om betydningen af uagtsomme skader og sagesløshed hos offeret henvises til de almindelige bemærkninger under pkt. 3.3.

Ved de såkaldt sammensatte forbrydelser, herunder voldtægt og røveri, hvor vold kan indgå som tvangsmiddel, skal der kun straffes i sammenstød med voldsbestemmelserne, hvis den anvendte vold er omfattet af § 245 eller § 246.

Den foreslåede bestemmelse i § 245 vedrører to tilfælde af kvalificeret vold, i hvilke maksimumsstraffen for vold forhøjes til 4 års fængsel. Anvendelsen af § 245 medfører ikke obligatorisk, at der skal idømmes en straf over maksimum i § 244. Når lovens betingelser er opfyldt, vil bestemmelsen kunne anvendes som grundlag for en straf, der ligger under maksimum i § 244, men på den anden side over det almindeligt anvendte straffniveau for voldsforbrydelser af ordinær type.

§ 245, stk. 1, omfatter den vold, der efter sin beskaffenhed må betegnes som særlig rå, brutal eller farlig, eller som har karakter af mishandling.

Legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter tænkes afgrænset på samme måde som hidtil efter den gældende bestemmelse i § 244, stk. 2. Som eksempler på forhold, der vil være omfattet af § 245, stk. 1, kan nævnes volds handlinger begået under anvendelse af våben, såsom geværer, pistoler, økser, knive m.v., og kast med genstande, der kan påføre offeret ikke uvæsentlige skader. Slag med redskaber, som f.eks. ølflasker, stave, kæder m.v. vil efter omstændighederne også være omfattet af bestemmelsen. Også vold, der udøves uden anvendelse af redskaber og våben, kan være omfattet af § 245, stk. 1. Således må håndkantslag mod halsen, kvælergreb og i almindelighed også spark i ansigtet betegnes som vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter. Når der anvendes våben, vil der samtidig ofte være grundlag for også at anvende § 245, stk. 2, om forsætlig legemsbeskadigelse. Om anvendelse af § 246 henvises til bemærkningerne nedenfor.

Ved mishandling, der i dag er beskrevet i § 244, stk. 3, 2. pkt., forstås en gentagen voldsudøvelse over en vis tidsperiode mod et mere eller mindre værgeløst offer, typisk et barn eller en ægtefælle. Udtrykket mishandling vil få selvstændig betydning i de tilfælde, hvor den vold, der anvendes, ikke er af særlig rå, brutal eller farlig karakter.

Efter § 245, stk. 2, straffes den, der forsætligt tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred. Ikke kun den fysiske, men også den psykiske helbredstilstand er omfattet. »Skade« skal forstås i overensstemmelse med hidtidig praksis. Som skade anses

efter praksis bl.a. udslåede eller beskadigede tænder, snitsår eller flænger, der kræver syning, en brækket finger eller tå, og hjernerystelser (bortset fra de letteste).

En afgørende betingelse for anvendelse af bestemmelsen er, at gerningsmanden har handlet med forsæt til at tilføje den pågældende skade, jf. straffelovens § 19. Kan skadetilføje alene tilregnes gerningsmanden som uagtsom, falder forholdet uden for § 245, stk. 2.

Foreligger der særdeles skærpende omstændigheder i forbindelse med en overtrædelse af § 245, henhører forholdet under § 246.

§ 246 omfatter de groveste former for vold og giver mulighed for at idømme straf af indtil 8 års fængsel. En anvendelse af den foreslåede bestemmelse i § 246 vil for det første altid forudsætte, at volden er omfattet af § 245. Enten skal der være handlet med forsæt til legemsskade (§ 245, stk. 2), eller også skal volden være »af særlig rå, brutal eller farlig karakter«, eller der skal foreligge mishandling (§ 245, stk. 1). Dernæst skal der i øvrigt foreligge »særdeles skærpende omstændigheder«, og det er fremhævet, at denne bedømmelse kan skyldes voldens grove beskaffenhed eller dens alvorlige følger. Det sidstnævnte led vil omfatte forsætlig og uagtsom påførelse af meget betydelig legemsskade, herunder varig invalidering, samt uagtsom forvoldelse af dødens indtræden – alt som nævnt under den forudsætning, at volden er omfattet af § 245.

Som nævnt ovenfor i de almindelige bemærkninger under pkt. 3.3. tænkes § 246 bl.a. anvendt i sager om grov vold, herunder skud med våben eller stik med kniv, hvor offeret er afgået ved døden, men hvor der ikke kan bevises forsæt til drab efter § 237.

Hvor der ikke er tale om voldsfølger som skærpende omstændigheder, vil § 246 omfatte de groveste tilfælde blandt dem, der er omfattet af § 245, stk. 1.

Til nr. 3

Den nugældende bestemmelse i § 248 indeholder i stk. 1 en regel om betydningen af samtykke til legemsangreb. Denne regel foreslås som anbefalet af Straffelovrådet ophævet som overflødig.

Bestemmelsen i den gældende § 248, stk. 2, om strafnedsættelse og strafbortfald ved legemsangreb begået i forbindelse med slagsmål og i tilfælde, hvor den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, bevares med en formulering, der er lidt ændret som en konsekvens af den ændrede opbygning af voldsbestemmelserne i §§ 244–246.

Affattelsen af § 248 er i overensstemmelse med Straffelovrådets forslag. Der henvises til betænkning

nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse, side 159-160.

Forslaget til ny formulering af § 249 er af redaktionel karakter. Den nye formulering er en konsekvens af, at sondringen i den gældende § 249 mellem § 246-skader og mindre betydelige skader som følge af den ændrede opbygning af §§ 244-246 ikke kan opretholdes. Der tilsigtes ingen realitetsændringer med den nye formulering af bestemmelsen.

Formuleringen svarer til Straffelovrådets forslag, jf. betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelse, side 166-167, bortset fra at det gældende strafmaksimum på fængsel i 4 år foreslås opretholdt uændret.

Til § 2

Forslaget indeholder i § 2 hjemmel til en lovteknisk ajourføring af den færøske straffelovgivning, som Hjemmestyret på Færøerne har anmodet om i forbindelse med en større gennemgang af denne lovgivning.

Nr. 1 medfører, at straffelovens § 205 om ulovlig privatdetektiv-virksomhed ophæves for Færøerne. Denne bestemmelse blev i 1943 ophævet ved en lov, der ikke omfattede Færøerne.

For Færøerne gælder i dag en regel, hvorefter strafansvar for overtrædelse af love om offentlige skatter, hvorved pligtige ydelser søges unddraget det offentlige, ikke forældes uden særlig hjemmel dertil. Som en styrkelse af retstillingen for den enkelte færøske borger indeholder *nr. 2* og *3* hjemmel til, at der på Færøerne gennemføres en forældelsesfrist for overtrædelse af den færøske lovgivning om offentlige skatter i lighed med, hvad der gælder i det øvrige Danmark. Denne forældelsesfrist skal i så fald i intet tilfælde være mindre end 10 år.

Til § 3

Bestemmelsen angiver lovens ikrafttrædelsesdato.

Til § 4

Bestemmelsen vedrører den foreslåede lovs territoriale gyldighed.

Bilag 1

Tabel 1.

Anmeldte voldsforbrydelser (§§ 119–120 og 244 og 246) i årene 1976–1986 antal og andel af samtlige anmeldte straffelovsovertrædelser.

	Vold mod off. mynd. (§§ 119–120)	Vold i øvrigt (§§ 244–246)	Vold i alt
1976	268	3.123	3.391
1977	277	3.724	4.001
1978	345	4.012	4.357
1979	376	4.285	4.661
1980	608	4.854	5.462
1981	674	5.326	6.000
1982	594	5.169	5.763
1983	557	5.270	5.827
1984	519	5.395	5.914
1985	586	5.870	6.456
1986	628	6.080	6.708

Tabel 2.

Anmeldte voldsforbrydelser i årene 1982–86, opdelt efter straffelovens voldsbestemmelser.

Vold	1982	1983	1984	1985	1986
1. § 244, stk. 1. Simpel vold	225	172	152	146	131
2. § 244, stk. 2. Vold af særlig farlig karakter m.v.	383	407	452	356	365
3. § 244, stk. 3. Vold med uagtsom skade til følge	805	884	852	736	641
4. § 244, stk. 4. Vold mod sagesløs m.v.	3.686	3.734	3.873	4.501	4.793
5. § 245. Forsætlig legemsbeskadigelse	63	67	63	126	142
6. § 246. Forsætlig grov legemsbeskadigelse	7	6	3	5	8
7. §§ 244–246 I alt	5.169	5.270	5.395	5.870	6.080
8. §§ 119–120	594	557	519	516	628
Vold i alt	5.763	5.827	5.914	6.456	6.708

Kilder: Kriminalstatistikken og Politiets årsberetning 1986.

Bilag 2

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslagets § 1*

§ 1

1. § 235 affattes således:

»§ 235. Den, som erhvervsmæssigt sælger eller på anden måde udbreder eller med forsæt hertil fremstiller eller skaffer sig utugtige fotografier, film eller lignende af børn, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.«

§ 235. Den, som erhvervsmæssigt sælger eller på anden måde udbreder eller med forsæt hertil fremstiller eller skaffer sig utugtige fotografier, film eller lignende af børn, straffes med bøde.

2. §§ 244-246 affattes således:

»§ 244. Den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Det samme gælder den, som uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred.

§ 246. Har et legemsangreb, der er omfattet af § 245, været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige følger, at der foreligger særdeles skærpande omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 8 år.«

§ 244. Den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes for legemskrænkelser med bøde eller hæfte.

Stk. 2. Er den angrebne en frugtsommelig kvinde, eller har angrebet på grund af de benyttede redskabers eller midlers art eller de forhold, under hvilke det er udøvet, haft en særlig farlig karkater, kan straffen stige til fængsel i 2 år. Det samme gælder, når den udøvede vold i øvrigt har været særlig rå eller brutal.

Stk. 3. Har legemskrænkelser haft skade på legeme eller helbred til følge, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder bøde. Har mishandling fundet sted, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år. Dersom handlingen har medført døden eller grov legemsbeskadigelse, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 4. Den, som øver vold mod en sagesløs person eller på anden måde angriber hans legeme, straffes for overfald med fængsel indtil 2 år. Er den udøvede vold af mindre grov beskaffenhed, eller foreligger der forhold af undskyldende karakter, kan straffen nedsættes til hæfte; er den udøvede vold af ringe betydning, eller foreligger der særlig formildende omstændigheder, kan straf af bøde anvendes. Har voldshandlingen medført sådanne følger eller haft en sådan karakter, at den omfattes af bestemmelserne i stk. 2 eller 3, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 5. I de i stk. 1 nævnte tilfælde finder offentlig påtale ikke sted, medmindre almene hensyn kræver det.

§ 245. Den, som tilføjer en anden skade på legeme eller helbred, straffes for legemsbeskadigelse med hæfte eller med fængsel indtil 3 år, under særlig formildende omstændigheder med bøde.

Stk. 2. Under de i § 244, stk. 2 og 4, angivne omstændigheder, såvel som når legemsbeska-

digelsen har været forbundet med mishandling eller haft døden eller grov legemsbeskadigelse til følge, er straffen fængsel indtil 8 år.

§ 246. Tilføjer nogen en anden en sådan skade, at han mister eller lider væsentlig forringelse af syn, hørelse, taleevne eller forplantningsevne, at han bliver vanfør eller i høj grad vansiret, at han enten for bestandig eller for lang, ubestemt tid bliver uskikket til at udføre sine kaldspligter eller det daglige livs sysler, eller tilføjer han ham anden skade på lemme eller helbred af lige betydning, straffes han for grov legemsbeskadigelse med fængsel fra 1 til 12 år.

3. §§ 248-249 affattes således:

»**§ 248.** for legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, kan straffen under særlig formildende omstændigheder bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på lemme eller helbred, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 4 år.«

§ 248. Samtykke til et legemsangreb medfører, at straffen kan nedsættes, og at handlingen i det i § 244, stk. 1, omhandlede tilfælde ikke straffes.

Stk. 2. For legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, kan straffen nedsættes og i de i § 244, stk. 1, omhandlede tilfælde bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på lemme eller helbred, der dog ikke falder ind under § 246, straffes med bøde eller hæfte. Påtale finder kun sted efter den forurettedes begæring, medmindre almene hensyn kræver påtale.

Stk. 2. Den, som uagtsomt tilføjer nogen skade af den i § 246 angivne art, straffes med hæfte eller bøde, under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 4 år.